

26.10.2020

Liikenne- ja viestintäministeriö

VN/22982/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa otsikon esityksestä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen mukaan valtio maksaisi merenkulun tukena työnantajille takaisin työnantajan osuuden sairausvakuutusmaksusta, työttömyysvakuutusmaksusta, ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä työnantajan osuuden vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisä-vakuutusmaksusta. Ehdotuksella ei muutettaisi muita tukitekiä.

Tuen saamisen edellytyksenä on, että alus on merkitty laissa tarkoitettuun kauppa-alusluetteloon ja että alus on tukivuoden aikana toiminut pääasiassa tukeen oikeuttavassa meriliikenteessä. Vuoden 2019 lopussa kauppa-alusluetteloon oli merkittynä 100 lastialusta ja 16 matkustaja-alusta sekä niillä työskenteli merimiesammateissa lähes 7 000 merenkulkijaa. Varustamojen kannalta ehdotettujen tukierien palauttaminen tukijärjestelmän piiriin parantaisi varustamoiden maksuvalmiutta. Erityisesti esitys hyödyttäisi suuria matkustajavarustamoita, jotka työllistävät eniten ja jotka ovat kärsineet rajusti vähentyneistä matkustajamääristä.

Lakia sovellettaisiin vain vuonna 2020 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 ja se olisi voimassa vuoden 2021 loppuun.

Valtiovarainministeriön lausunto

Merimiesten eläkejärjestelmä uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2016. Varustamoiden työeläkemaksun nousu nosti tuolloin tehdyssä uudistuksessa varustamoille maksettua tukea. Tästä syystä muiden maksujen korvaamista vastaavasti vähennettiin. Jotta tukirakenteen tasapaino säilyi, tukena ei siis enää maksettu työnantajan sosiaaliturvamaksua, työnantajan osuutta työttömyysvakuutusmaksusta, työnantajan osuutta ryhmähenkivakuutusmaksusta eikä työnantajan osuutta vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutus- ja vapaa-ajan lisä-vakuutusmaksusta.

Merenkulun tukijärjestelmä muodostaa monimutkaisen kokonaisuuden, jossa merenkulkua tuetaan myös sosiaalivakuutusmaksujen kautta. Maksussa tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös merenkulun tukeen.

Ehdotuksen mukaan nämä aiemmin hyvin perustellusti poistetut tukierät palautettaisiin väliaikaisesti. Ehdotuksen mukainen tuki kohdistuisi vuonna 2020 aiheutuneisiin kustannuksiin, mitä perustellaan covid19-pandemian poikkeuksellisilla vaikutuksilla merenkulun toimialaan. Nyt esitettyä lisätukea olisi mahdollista hakea samassa yhteydessä, kun työnantajat hakevat loppuvuoden 2020 tukia. Tukia tulisi hakea viimeistään 31.3.2021. Esityksestä aiheutuva hakuprosessi ei vaatisi hallinnollisia lisäresursseja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. Lain voimassaoloajaksi on esitetty vuoden 2021 loppua, mutta tukitoimenpiteiden väliaikaisuus ja ajallinen kohdentuminen huomioiden lain voimassaoloajan lyhentämistä tulisi arvioida.

Esitetty lakimuutos lisäisi valtion määrärahatarvetta 6-7 milj. eurolla vuonna 2021 eikä se siten ole valtion talousarvion kannalta kustannusneutraali, kuten esityksessä on annettu ymmärtää. Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 on varattu (momentille 31.20.43) 89 milj. euron arviomääräraha meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamiseen. Määrärahatasossa ei ole huomioitu vuoden 2020 covid-19 pandemian alentavia vaikutuksia määrärahatarpeeseen. Vuoden 2020 määrärahatarpeeksi arvioidaan 75-76 milj. euroa, joten tästä esityksestä johtuva lisäys tarkoittaisi yhteensä 81-83 milj. euron määrärahatarvetta. Vuoden 2020 osalta määrärahatasoa on tarkoitus alentaa 80 milj. euroon tarvearviomuutoksesta johtuen vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa.

Edellä mainittujen näkökohtien lisäksi on huomioitava, että koronavirusepidemiaan liittyvien negatiivisten vaikutusten pienentämiseksi hallitus on jo päättänyt useista erilaisista tukitoimista:

Yritysten selviytymistä koronapandemian aiheuttaman kysynnän laskun yli tuetaan valtion toimesta usealla tavalla. Finnveran Oyj:n kotimaan rahoitusvaltuuksia on nostettu 12 miljardiin euroon. Aiemmin enimmäisvaltuus oli 4,2 miljardia euroa ja rahoitusta oli myönnetty yhteensä noin 2 miljardin euron arvosta, eli kyseessä oli 10 miljardin euron lisärahoitus yrityksille. Lisäksi on nostettu valtion Finnveralle maksama luotto- ja takaustappioiden korvausosuus 50 prosentista 80 prosenttiin, mikä mahdollistaa epävarman tilanteen vaatiman riskinoton.

Business Finland avasi kaksi uutta rahoituspalvelua koronavirustilanteen vuoksi. Ne osoitettiin Suomessa toimiville pk-yrityksille, jotka työllistävät 6-250 henkeä, ja midcap-yrityksille, joissa voi olla yli 250 henkeä töissä mutta joiden liikevaihto on alle 300 miljoonaa euroa vuodessa. Niihin varattiin tämän vuoden lisätalousarvioissa 980 milj. euron valtuus. Rahoituspalvelut suunnattiin seuraaville aloille: matkailu, matkailun oheispalvelut, luovat ja esittävät alat sekä kaikki toimialat, joiden tuotantoketjujen toimivuuteen koronavirustilanne on vaikuttanut tai vaikuttamassa. Nämä koronatukihaut suljettiin 8.6.

Lisäksi yrityssectorille myönnettiin kustannustukea huhti-toukokuun vähentyneen liikevaihdon perusteella. Tukea maksettiin niillä toimialoilla, joilla liikevaihto on vähentynyt kattavasti, mm. sekä meri- että sisävesiliikenteen henkilö- ja tavarakuljetuksessa. Tavoitteena on ollut pienentää konkurssiin ajautuvien yritysten määrää turvaamalla yritysten maksuvalmiutta. Tuella on edistetty yritystoiminnan jatkuvuutta ja ylläpidetty taloudellista tuotantokapasiteettia. Konkurssien ehkäisemisellä pyritään siihen, että työllisyystilanne voisi parantua nopeammin kriisin jälkeen. Kustannustuen uusi hakukierros on suunnitella.

Huoltovarmuuskeskus on tukenut merikuljetuksia huoltovarmuuden kannalta tärkeän rahtiliikenteen varmistamiseksi. Valtio maksaa varustamoille tukea, jolla katetaan rahtitulojen ja taloudellisesti kannattavaan liikennöintiin vaadittavan tulotason erotus. Huoltovarmuuskeskus on varautunut käyttämään toimenpiteisiin 45 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa on valtuus myöntää huoltovarmuuskriittisen rahtiliikenteen liikennöintiin ja ylläpitämiseen koronapandemian aiheuttamassa tilanteessa valtion takausohjelmasta yhteensä enintään 600 miljoonan euron takauksia varustamoyhtiöille. Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa myönnettiin n. 25 milj. euroa tukea lasti- ja matkustaja-alusvarustamoille koronakriisin ja siihen liittyvien rajoitusten seurausten kompensoimiseksi. Määrärahan mahdollistaman avustuksen tarkoituksena on varmistaa ja edistää merikuljetuskapasiteetin riittävyyttä, luottamuksen palautumista meriliikenteeseen, suomalaisen tonniston säilymistä sekä mahdollistaa varustamoiden toimintakyvyn ylläpitäminen.

Yritykset saavat liikkumavaraa talouteensa myös kaikkien verojen sekä työeläkemaksujen maksun lykkäämisellä sekä työeläkemaksun 2,6 prosentin alennuksella vuoden loppuun asti. Lisäksi veroista perittävää viivästyskorkoa alennetaan. Lain merimieseläkelain 142 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (196/2020) mukaan Merimieseläkekassa voi varustamon pyynnöstä siirtää merimieseläkelain mukaisen eläkevakuutusmaksun eräpäivää enintään kolmella kuukaudella. Lailla helpotetaan varustamoiden hankalaa taloustilannetta, jonka koronavirusepidemia on aiheuttanut. Lakia on tarkoitus soveltaa ajalla 10.4.2020 - 31.7.2020 erääntyviin eläkevakuutusmaksuihin.

Lisäksi väylämaksun puolitusta päätettiin jatkaa myös vuoden 2020 jälkeen vuoden 2021 talousarvion yhteydessä.

Taloudellisen aktiviteetin heikkenemisellä ja vuoden 2020 lisätalousarvioihin sisältyneillä elvyttävillä toimenpiteillä on merkittävä vaikutus julkisen ja valtion-talouden rahoitusasemaan. Vallitsevassa tilanteessa käyttöönotettavia tukitoimenpiteitä ja niiden mitoitusta pohdittaessa ei voida lähteä siitä, että välittömästi otetaan käyttöön kaikki mahdolliset keinot. Erilaisia tukitoimenpiteitä on tarpeen tarkastella osana sitä kokonaisuutta, jonka muodostavat hallituksen tähänastiset linjaukset ja valmisteilla olevat toimet. Tavoitteena tulee olla se, että julkisen sektorin voimavarat tulevat kohdennetuksi siten, että niiden vaikuttavuus muodostuu mahdollisimman suureksi. Merenkulkualaa on jo nyt tehdyillä huoltovarmuuteen liittyvillä päätöksillä tuettu merkittävästi. Ottaen huomioon kaikki tehdyt päätökset, tulisi arvioida, mikä on tarkoituksenmukaisin tapa tukea eniten vaikeuksissa olevia varustamoita.

budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

budjettineuvos

Kati Jussila

Tiedoksi

LVM, Emmi Nykänen
VM/BO, Outi Luoma-aho
VM/BO, Taina Eckstein
VM/VO, Jari Salokoski